

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DOKTORA PROGRAMI
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
2020-2021 BAHAR DÖNEMİ
TDE 703 YENİ TÜRK EDEBİYATI METİN TAHLİLLERİ (303) DERSİ

10.HAFTA - Doç.Dr.Adem ÇALIŞKAN-D-703

FARUK NAFİZ, NECİP FAZIL, CAHİT SITKI, A.H. TANPINAR, ARİF N. ASYA VE A.M. DIRANAS'TAN ÖRNEK METİN TAHLİLLERİ

Doç.Dr.Adem ÇALIŞKAN

A-FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN HAN VUDARLARI¹ ŞİİRİNİN TAHLİLİ

1

- KONU** : Şairin İstanbul'dan Kayseri'ye giderken, üç gün boyunca bir yaylıdan gördüğü manzaralar ve hissettikleri.
- ANAFİKİR** : Her Anadolu'ya atanan öğretmen gibi yirmibeş yaşında bir öğretmen olarak Faruk Nafiz Çamlıbel de, bir öğretmen olarak ilk atandığı Kayseri'ye giderken derin duygular içinde Anadolu'nun manzarasından etkilenmiştir.
- TEMA** : Anadolu sevgisi; Vatana hizmet duygusu; Ayrılık, gurbet ve yalnızlık duygusu; Boşluk, yokluk ve ölüm duygusu.
- ŞEKİL** : Şiir, yeni mesnevî / Düz kafiye (aa bb cc dd ...), koşma (aaab cccb dddb).
- TÜR** : Manzûm hikâye.
- ÖLÇÜ** : Şiir 7+7=14'lü hece, fakat Koşma, 6+5=11'li hece vezni iledir.

Sanat ve edebiyat hayatına Millî Edebiyat devrinde başlayıp Cumhuriyet döneminde devam eden, eserlerinin büyük bir kısmını İstanbul Türkçesi ile bu devirde veren, "Sanat"² şiirinde Anadolu'yu "harcanmamış bir mevzu" gibi görerek poetik tavrını ve temini açıkça ifşa etmiş olan *Faruk Nafiz Çamlıbel* (1898-1973),³ diğer arkadaşları gibi bu bağlamdaki şiirleriyle yeni dönemin tezleriyle

¹ Faruk Nafiz, "Han Duvarları", *Türk Yurdu*, C. III, Nr. 15, Kânûn-ı Sâni 1925/Ocak 1925, ss. 274-280; A.mlf., "Han Duvarları", *Çoban Çeşmesi*, 1.bs., Marifet Matbaası, İstanbul, 1926, ss. 87-93; A.mlf., "Han Duvarları", *Han Duvarları / Toplu Şiirler*, 11.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 15-21.

² Faruk Nafiz, "Sanat", *Hayat*, C.1, No. 5, 30 Kânûn-ı Evvel 1926, s. 88.

³ Şiirleri: 1-*Şarkın Sultanları* (1.bs., Orhâniye Matbaası, İstanbul, 1334/1918, 39+1 s.), 2-*Dinle Neyden* (1.bs., Hilâl Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 61+2 s.), 3-*Gönülden Gönüle* (1.bs., Hukuk Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 39+1 s.), 4-*Çoban Çeşmesi* (1.bs., Marifet Matbaası, İstanbul, 1926, 110 s.), 5-*Suda Halkalar* (1.bs., Sanâyi-i Nefise Matbaası, İstanbul, 1928, 158 s.), 6-*Bir Ömür Böyle Geçti* (1.bs., Semih Lutfi: Sühûlet Kütübhânesi, İstanbul, 1932, 239 s.), 7-*Elimle Seçtiklerim* (1.bs., Yeni Şark Kütübhânesi, İstanbul, 1935, 106 s.), 8-*Boğaziçi Şarkısı* (Sadettin Kaynak ile, 1.bs., Nümune Matbaası, İstanbul, 1936), 9-*Akar Su* (1.bs., İstanbul, Kanaat Kitabevi, 1936, 96 s.), 10-*Tatlı Sert* (1.bs., Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1938, 136 s.), 11-*Akıncı Türküleri* (1.bs., Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1938, 56 s.), 12-*Heyecan ve Sükûn* (1.bs., İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1959, 192 s.), 13-*Zindan Duvarları* (1.bs., Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1967), 14-*Han Duvarları* (Haz.: Nihat Sami Banarlı, 1.bs., Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, İstanbul, 1969), 15-*Gurbet ve Saire* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003). **Hakkında bkz.:** Yusuf Ziya Ortaç, *Faruk Nafiz, Hayatı ve Eserleri*, Ahmed Said Kitabevi, İstanbul, 1937, 64 s.; Hilmi Yücebaş, *Faruk Nafiz Çamlıbel, Bütün Cepheleriyle Hayatı-Hatıraları-Şiirleri*, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 1974, 384 s.; Vahap Kabahasanoğlu, *Faruk Nafiz Çamlıbel*, Toker Yayınları, İstanbul, 1979, 151 s.; Mehmet Kaplan, "Han Duvarları", *Şiir Tahlipleri II*, ss. 13-33; A.mlf.,

uyumlu bir tavrı sürdüren şairlerden biridir. İlk şiirlerini I.Dünya Savaşı yıllarında aruz vezniyle yazmış ve kendisini iyi bir şair olarak tanıtmıştır. İlk şiirinin hangisi olduğu konusunda farklı görüşlerin bulunduğu şair, aruzla şiire başlamasına rağmen, Millî edebiyatın yaygınlaşması üzerine, aşağı yukarı 1919'dan sonra, hece vezniyle yazmağa başlar, fakat ömrünün sonuna doğru tekrar aruza dönmüştür. Şiirlerinin asıl temaları 'aşk, tabiat, ölüm, gurbet, kahramanlık ve tutku' ...vb olan şairin 'Yaz Yağmuru' *Şükûfe Nihal Hanım* ve 'Serenad' şiiri de *Ay Hanım* için yazılmış olduğu kaynaklarda dile getirilir... Edebiyat tarihinde 'beş hececi şairlerden biri' olarak anılır.

Faruk Nafiz Çamlıbel, edebî alanda öze dönüş hareketinin gelişip yayıldığı bir dönemde yetişmiştir. Millileşmeyi, halk şiirine ve halk kültürüne dönüş olarak kabul eden bir anlayışa sahiptir. Nitekim, 1922 yılında **Kayseri Lisesi Edebiyat Muallimi olarak** Anadolu'ya geçişle birlikte Anadolu'yu ve Anadolu insanını yakından tanınması, onun şiir anlayışında bir dönüm noktası olmuştur.

Han Duvarları şiiri, bunun en güzel şekilde ifade eden şiirleri arasında yer almaktadır. "Faruk Nafiz, bu şiirini, 1923 yılında Kayseri'ye öğretmen olarak giderken, yolda edindiği şahsî intiba ve ilhamlarıyla yazmıştır."⁴ Şairin kadim dostu Osmanzâde Hamdi Bey'e⁵ ithaf edilen **şiirin sonunda "Ankara, Kânûn-ı Evvel 341 / Aralık 1925" tarihi yer almasına rağmen**, bir ay sonra *Türk Yurdu*⁶ dergisinde yayımlanmış ve ardından şiir kitaplarına girmiştir.

Gerçekten, Faruk Nafiz, İstanbul'dan Kayseri'ye Edebiyat Muallimi olarak 1922'de atanmış, yol güzergâhı ve şekli şiirde dile getirdiği gibi olmuş, bu lisede iki yıl öğretmen ve müdür olarak görev yapmış, burada görevliyken *Han Duvarları* ve *Kayseri Lisesi Marşı*'nı kaleme almış, 1924'te Ankara Erkek Muallim Mektebi edebiyat muallimliğine atanmıştır. Faruk Nafiz'in öğretmenlik yılları 1922'de başlayıp 1946'a kadar devam etmiştir.⁷

Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Han Duvarları* adlı bu şiiri nasıl, ne kadar sürede yazdığı ve hakkındaki kanaatleri konusunda bazı veriler mevcuttur. Yunus Kara, "Faruk Nafiz Çamlıbel" adlı makalesinde bu bağlamda Faruk Nafiz Çamlıbel'den şu bilgiyi aktarmaktadır:

"*Odama kapanarak dört günde yazdım. Türk Yurdu'nda çıktı. Birisi görecektir diye adeta utanıyordum. Ama kısa sürede çok meşhur oldu.*"⁸

Faruk Nafiz Çamlıbel'in 'Han Duvarları' şiirinin kaynakları konusunda gerçekten önemli tespitlere sahibiz. Cumhuriyet devri Türk şiirinde 1928 Kuşağı Yedi Meş'aleci şairleri arasında yer alan Cevdet Kudret,

---

"Cumhuriyet Devrinde Memleket Şiirleri ve Faruk Nafiz Çamlıbel", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, C. 2, ss. 302-306; Halil Hadi Bulut, *Faruk Nafiz Çamlıbel'in Hayatı ve Eserleri*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1991, 205 s.; Ergin Özcan, *Faruk Nafiz Çamlıbel, Hayatı ve Eserleri*, 2 Cilt, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1993, 757 s.; Necat Birinci, *Faruk Nafiz*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993, 208 s. Ayrıca bk.: Necat Birinci, "Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiiri Üzerine Bir Deneme", *Türk Dili*, Sayı: 478, Ekim 1991, ss. 286-298; Rıfki Yazıcı, "Faruk Nafiz'in Sanat Şiiri Üzerine", *Türk Yurdu*, Sayı: 104, Nisan 1996, ss. 25-29.

⁴ Mehmet Kaplan, "Faruk Nafiz Çamlıbel: Han Duvarları", *Şiir Tahlilleri:-2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 4.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1984, s. 23.

⁵ *Osmanzâde Hamdi Bey*, yani *Osmanzâde Hamdi Aksoy (1883-1961)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi 1.Dönem Ertuğrul (Balıkesir) milletvekilliği yapmış Türk siyasetçidir.

⁶ Faruk Nafiz, "Han Duvarları", *Türk Yurdu*, C. III, Nr. 15, Kânûn-ı Sâni 1925 / Ocak 1925, ss. 274-280; A.mlf., "Han Duvarları", *Çoban Çeşmesi*, 1.bs., Marifet Matbaası, İstanbul, 1926, ss. 87-93; A.mlf., "Han Duvarları", *Han Duvarları / Toplu Şiirler*, 11.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 15-21.

⁷ Geniş bilgi için yeni bir çalışmaya bkz. Yakup Öztürk, *Memleket, Mektep, Meclis Arasında Bir Hayat Faruk Nafiz Çamlıbel*, 1.bs., Ebabil Yayınları, Ankara, 2017, 256 s.

⁸ Bkz. Yunus Kara, "Faruk Nafiz Çamlıbel", *Hece Taşları, Aylık Şiir Dergisi*, S. 12, 15 Şubat 2016, s. 21. Aynı ifadeler için bkz. Mehmet Şeker, "Han Duvarları'ndan Zindan Duvarları'na", *Yeni Şafak*, 26 Mart 2016 (Cumartesi).

“Faruk Nafiz’in Şiiri ve Han Duvarları’nın Kaynakları Üzerine Notlar”⁹ adlı yazısı bu konuda son derece somut bilgiler vermektedir. Şiirini iki döneme ayırarak ele alan ve bundan dolayı, “ Han Duvarları şiiri, Faruk Nafiz’in sanatının ikinci döneminde ‘Canavar’dan sonra yazdığı (1924) önemli ikinci eserdir. “Ulukışla yolundan Anadolu’ya” (Kayseri’ye) gidişin izlenimlerini anlatan ve bir çeşit gezi yazısı niteliği de gösteren bu şiir, hemen bütün okuma ve edebiyat kitaplarına girdiği için, Cumhuriyet devrinde her kuşak arasında şairin adının duyulmasını, ününün yaygınlık ve sürekliliğini sağlamıştır.

Faruk Nafiz, bu şiirinde, kendi gözlem ve izlenimlerinin yanında, başkalarının gözlem ve izlenimlerini de genç olarak kullanmıştır.” diyen Cevdet Kudret, bulabildiklerini sözü edilen yazısında ortaya koymuştur. Ona göre, Faruk Nafiz, ‘Han Duvarları’ adlı bu şiirinde, özellikle Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu, 1900-1978)’nun –şiirin yayınlanışından üç yıl önce- bir dergide çıkan ‘Anadolu Hanları’¹⁰ adlı yazısının, Refik Halit Karay (1888-1965)’ın ‘Anadolu’da Bahar’¹¹ ve ‘Anadolu’yu Gördüm’¹² yazıları ile Tefik Fikret’in ‘Sis’ şiirinin belirgin tesirleri örneklerle ortaya konmuştur. Bu şiirin çözümlenmesi sırasında sözü edilen bu tesirlere ilgili kısımlarda değinilecektir.

Şiir yazmak için genellikle kendini bir odaya kapatan şairin Millî Mücadele’ye destek amaçlı İstanbul’dan geldiği Ankara üzerinden Kayseri’ye öğretmen olarak giderken bir yaylı at arabasından gördüğü manzaraları ve duyduğu hisleri tasvir eden bu şiiri incelemek için, şöyle bir plandan hareket edilebilir:

Metnin Planı:

Birinci Bölüm (1-72. Mısralar): İstanbul’dan Kayseri’ye bir yaylı at arabası ile yaptığı yolculuğun ilk günü sabahtan akşama kadar görülen ve yaşananların tasviri. Şair bir yaylı at arabası ile İstanbul’dan sabahleyin yola çıkıp Ulukışla yolundan Orta Anadolu’ya doğru ilk ayrılık acısını hissederek ilerlemektedir. Anadolu’nun yeşillikten mahrum sarı manzarası ve arkada yüksek Toros Dağları vardır. Her tarafta yükseklik ve ıssızlık ona yalnızlığını hatırlatmaktadır. İnişli-çıkışlı kıvrılan yollarda ilerlerken bir ara inceden yağmur yağar ve ovaya varır. Yollar da ıssızdır, arada bir bir yaylı ve bir iki yaya geçmektedir. Bir ara tekerleklerin sesi ve yorgunluktan uyur uyanır, bu arada Niğde’ye yaklaşır, şehrin sesi ve deve kervanı bir hareketliliği gösterir. Akşamın alaca karanlığında beldenin viran bir hanı da görünmüştür. Hana girilir, isli gaz lambasının ışığında gurbete çıkmış ve hüznü yaşayan yolcu Anadolu insanların burada toplandığını görür. Yatağının kenar duvarlarına bakınca hat ve yazılar, maniler, şiirler yazılmış olduğunu fark eder. Bunlar içinde Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış’ın altında 8 Mart 37 tarihi bulunan dörtlüğünü görür. Bu yolda yalnız olmadığına inanır (ve uyur).

İkinci Bölüm (73-108. Mısralar): İstanbul’dan Kayseri’ye bir yaylı at arabası ile yaptığı yolculuğun ikinci günü sabahtan akşama kadar görülen ve yaşananların tasviri. Soğuk Mart sabahı yine erkenden yola çıkıyor, şehrin kenar evleri geride kalırken uzaktan dağ gibi höyükleri görüyor, yanından geçen deve kervanlarını ve eski hanları seyrediyor. İki dağ arasında yer alan geçidi geçince karla karşılaşılıyor, kar yağışı altında ilerliyor, karamsar bir halde ilerlerken arabacı Araplıbeli’ne varıyor ve hana konaklamak üzere giriyor. Handa kendilerinden önce üç dört kişi gelmiş ve ocağa karşı bağdaş kurup oturmuşlar, bir yandan haydut ve kurt masalı anlatıyorlar derken, ateşin aydınlattığı han duvarında Maraşlı Şeyhoğlu’nun koşmasının ikinci dörtlüğü görülüyor.

Üçüncü Bölüm (109-132. Mısralar): İstanbul’dan Kayseri’ye bir yaylı at arabası ile yaptığı yolculuğun üçüncü, yani son günü sabahtan akşama kadar görülen ve yaşananların tasviri. Sabahleyin akşamki kardan eser kalmamış hava açmış ve güneş vardır. Şair üç günde

⁹ Cevdet Kudret, “Faruk Nafiz’in Şiiri ve Han Duvarları’nın Kaynakları Üzerine Notlar”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 29, S. 269, Şubat 1974, ss. 395-403, alıntı için bk. s. 396; A.mlf., *Bir Bakıma*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1977 içinde.

¹⁰ Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu), “Anadolu Hanları”, *Dergâh*, C. II, Nr. 13, 20 Teşrin-i Sâni 1337 / 1921, s. 46.

¹¹ Refik Hâlid, “Anadolu’da Bahar”, *Peyâm-ı Sabâh*, Nr. 11263, 29 Mart 1921; A.mlf., *Ay Peşinde*, Sabah Matbaası, İstanbul, 1338 / 1922; A.mlf., *Ay Peşinde*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010, 20 6 s.

¹² Refik Hâlid, “Anadolu’yu Gördüm”, *Yeni Mecmua*, C. II, Nr. 34, 7 Mart 1918; *Guguklu Saat*, Sabah Matbaası, İstanbul, 1338 / 1922, ss. ?-?; A.mlf., *Guguklu Saat*, 2.bs., Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul 1940 (1925), ss. 125-128; A.mlf., *Guguklu Saat*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010, 192 s.

üç mevsimin değiştiğini görür. Uzun yorucu bir yolculuk sonrası İncesu'ya varır ve bir handa konaklar.

Sabahleyin bir ölüm rüyasıyla uyanır ve başucunda Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın son dörtlüğünü görür. Arabayla Erciyes'e doğru yola çıkar.

Bu yolculuk esnasında hanlarda yaşananları içten hissededen şair, yol ve yolculuk hallerini hiçbir zaman unutamaz...

Han Duvarları şiiri, yapı bakımından üç kısma ayrıldığı gibi, muhteva bakımından da başlıca üç varlığa ait çeşitli unsurların birleşmesiyle meydana gelmiştir: Anadolu coğrafyası + Anadolu insanı (hanlarda rastlanan yolcular, bilhassa koşmanın parçaları ile muztarip bir hayalet gibi her menzilde/durakta şairin karşısına çıkan meçhul halk şairi Maraşlı Şeyhoğlu) + şairin kendisi.

Kuşkusuz, Faruk Nafiz'in metin olarak yayımladığı Ocak 1925'ten günümüze kadar bu şiir çok sevilmif, antolojilere ve ders kitaplarına girmiş, sayısız öğretmen, akademisyen ve araştırmacı tarafından farklı yöntem ve bakış açılarından hareketle tahlil, çözümlene ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu konuda adları anılması gereken şahsiyetler arasında başta Mehmet Kaplan¹³ olmak üzere, Cevdet Kudret (Solok)¹⁴, Adem Çalışkan, Kağan Gariper¹⁵ ... vb. adları sıralanabilir.

şimdi, yapı bakımından her bir güne karşılık yapılan üçlü ayrıma göre *Han Duvarları*'na daha yakından bakıp çözümlenmeye çalışalım.

BİRİNCİ BÖLÜM

Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları,
Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler,
Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...

10

Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına.
Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık,
Yalnız arabacımın dudağında bir ıslık!
Bu ıslıkla uzayan, dönen kıvrılan yollar,
Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar
Başımı kaldırarak boşluğu dinliyordu.

¹³ Bkz. Mehmet Kaplan, "Faruk Nafiz Çamlıbel: Han Duvarları", *şiir Tahlilleri:-2: Cumhuriyet Devri Türk şiiri*, 4.bs., ss. 26-27, 28.

¹⁴ Bkz. Cevdet Kudret, "Faruk Nafiz'in şiiri ve Han Duvarları'nın Kaynakları Üzerine Notlar", *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 29, S. 269, şubat 1974, ss. 395-403; A.mlf., *Bir Bakıma*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1977 içinde.

¹⁵ Bkz. Kağan Gariper, " 'Han Duvarları' şiiri İle 'Binbirinci Gece' şiirini Metinlerarası İlişkiler Bağlamında Okuma Denemesi", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları / Modern Turkish Literature Researches*, C. 7, S. 16, Temmuz – Aralık 2016, ss. 95-103.

Gökler bulutlanıyor, rüzgâr serinliyordu. Serpilmeye başladı bir yağmur ince ince. Son yokuş noktasından düzlüğe çevrilince Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi. Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi. Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine. Yol, hep yol, daima yol... Bitmiyor düzlük yine. Ne civarda bir köy var, ne bir evin hayali, Sonun ademdir diyor insana yolun hali, Arasıra geçiyor bir atlı, iki yayan.	20
Bozuk düzen taşların üstünde tıkrıdıyan Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor, Uzun yollar bu sestem silkinerek yatıyor... Kendimi kaptırarak tekerleğin sesine Uzanmış kalmışım yaylının şiltesine.	30
Bir sarsıntı... Uyandım uzun süren uykudan; Geçiyordu araba yola benzer bir sudan. Karşıda hisar gibi Niğde yükseliyordu, Sağ taraftan çingirak sesleri geliyordu: Ağır ağır önümden geçti deve kervanı, Bir kenarda göründü beldenin viran hanı. Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri Atlarımız çözüldü, girdik handan içeri. Bir deva bulmak için bağrındaki yaraya Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya. Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı, Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı. Bir pırlıltı gördü mü gözler hemen dalıyor, Göğüsler çekilerek nefesler daralıyor. Şişesi is bağlamış bir lambanın ışığı Her yüzü çiziyordu bir hüzün kırışığı. Gitgide birer ayet gibi derinleştiler Yüzlerdeki çizgiler, gözlerdeki çizgiler... Yatağımın yanında esmer bir duvar vardı, Üstünde yazılarla hatlar karışmışlardı; Fani bir iz bırakmış burda yatmışsa kimler, Aygın baygın maniler, açık saçık resimler... Uykuya varmak için bu hazin günde, erken, Kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken Birdenbire kıpkızıl birkaç satırla yandı; Bu dört mısra değil, sanki dört damla kandı. Ben garip çizgilere uğraşırken başbaşa Raslamıştım duvarda bir şair arkadaşa;	40
	50
	60

**Baba ocağından yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben"**

Altında da bir tarih: Sekiz mart otuz yedi...

Gözüm imza yerinde başka ad görmedi.

Artık bahtın açıktır, uzun etme, arkadaş!

Ne hudut kaldı bugün, ne askerlik, ne savaş; 70

Araya gitti diye içlenme bahârına,

Huduttan götürdüğün şan yetişir yârına!... 72

"Yağız atlar kişnedi (ve) meşin kırbaç (atların üzerinde) şakladı. Bir dakika araba yerinde durakladı. Neden sonra altımda demir yaylar sarsıldı, gözlerimin önünden kervansaraylar geçti... Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya gurbeti içinde duya duya gidiyordum. (Bende) ilk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık! Hava yüreğimin yaktığı ateşle ılık, gök sarı, toprak sarı (ve) çıplak ağaçlar sarı... Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları, önde uzun kışın soldurduğu etekler, sonra denen, dönerken inleyen tekerlekler..."

Ellerim rüzgârların saçına takılırken, arabamız bir dağın yamacına asıldı. Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık (olmasına rağmen), yalnız arabacının dudağında bir ıslık (vardı)! Bu ıslıkla uzayan, dönen, kıvrılan (ve) uykuya varmış gibi görünen yollar, başını kaldırarak boşluğu dinliyordu. Gökler bulutlanıyor (ve) rüzgâr serinliyordu. Bir yağmur ince ince serpilmeye başladı. Son yokuş noktasından düzlüğe çevrilince nihayetsiz ova benzimizi ağırttı (ve) yollar bizi bir şerit gibi ufka bağladı. Gurbet beni sürekli kendine çekiyordu. Yol, hep yol, daima yol... düzlük yine bitmiyor. Ne civarda bir köy ne de bir evin hayali var. Yolun hali insana sonum yokluktur diyor. Arasına bir atlı (ve) yayan geçiyor. Bozuk düzen taşların üstünde tıkırdayan tekerlekler yollara birşeyler anlatıyor. Uzun yollar bu sestem silkinerek yatıyor. Kendimi tekerleğin sesine kaptırarak yaylının şiltesine uzanmışım (ve) kalmışım.

Bir sarsıntı... Araba yola benzer bir sudan geçiyordu (ve ben) uzun süren uykudan uyandım. Karşıda hisar gibi Niğde yükseliyordu. Sağ taraftan çingirak sesleri geliyordu: Deve kervanı ağır ağır önümden geçti. Bir kenarda beldenin viran hanı görüldü. Her yeri alaca bir karanlık sarmadayken, atlarımız (yaylıdan) çözüldü (ve) handan içeri girdik. Garipler bağrındaki yaraya bir deva bulmak için şimdi kervansaraya toplanmıştı. Vatanın dört bucağı bir noktada birleşmiş (ve) ocağı gurbet çeken gönüller kuşatmıştı. Gözler bir parıltı gördü mü hemen daltıyor, göğüsler çekilerek nefesler daralıyor. Şişesi is bağlamış bir lambanın ışığı her yüze bir hüznün kırışığı çiziyordu. Yüzlerdeki çizgiler (ve) gözlerdeki çizgiler git gide birer ayet gibi derinleştiler... Yatağımın yanında esmer bir duvar vardı (ve) üstünde yazılarla hatlar karışmışlardı: Burda kimler yatmışsa fani bir iz (aygın baygın maniler, açık saçık resimler) bırakmış...

Bu hazin günde uykuya varmak için erken kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken birden bire kıpkızıl birkaç satırda yandı. Bu dört mısra değildi, sanki dört damla kandı. Ben garip çizgilerle başbaşa uğraşırken, duvarda bir şâir arkadaşşa rastlamıştım:

"On yıl var, Knadağı'ndan, baba ocağından (ve) yâr kucağından ayırıyorum. Ben, sevgi bağından bir çiçek dermeden, sınırdan sınıra atılmışım."

Altında bir tarih (var): Sekiz Mart (binüçyüz)otuzyed¹⁶... Gözüm, imza yerinde başka bir ad görmedi. Arkadaş, artık bahtın açıktır, uzun etme. Bugün ne sınır, ne askerlik ne (de) savaş kaldı. Araya gitti diye bahârına içlenme. Yarına (veya sevgiline) sınırdan götürdüğün şan yetişir!.. "

Ulukışla: Niğde'nin 57 km uzaklıktaki ve 1427 m rakımlı bir ilçesi. Orta Toroslar kesiminin Medetsiz ve Bolkar Dağları arasındaki geniş bölümün ağzında Aydos Dağları'nın kuzey eteklerinde kurulmuştur. Hitit ve Roma dönemlerine ait kalıntılar ile Kepez Kalesi vardır. 16 yüzyılın ilk yarısında Osmanlı sadrazamlarından Öküz Mehmet Paşa tarafından yaptırılan Kervansaray'dan sonra ilçe "Ulukışlak" olarak adlandırılmış ve daha sonra da 'Ulukışla' adını almıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile ilçe statüsü kazanmıştır.

¹⁶ 8 Mart (13)37 / 8 Mart 1921.

Toros Dağları: Türkiye'nin Akdeniz kıyılarına paralel olarak, Teke Yarımadası'ndan Suriye'ye, hatta iç kesimlere de uzayarak Irak sınırına varan, içinde birçok sıradağı da barındıran bir dağ silsilesidir. Bu silsilenin en yüksek noktası 3767 metrelik Kızılkaya zirvesidir.

Niğde: Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nin güneydoğusunda ve Kapadokya bölgesinde yer alan bir ildir. Kapadokya yanında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ile daha da ün kazanmıştır.

Açıklama:

Birinci Bölüm, toplamda 72 mısradan oluştuğu gibi, Maraşlı Şeyhoğlu'na ait koşmanın ilk kıtasını da içermektedir.

İstanbul'dan Kayseri'ye bir yaylı at arabası ile yaptığı yolculuğun ilk günü sabahtan akşama kadar görülen ve yaşananların tasviri. Şair bir yaylı at arabası ile İstanbul'dan sabahleyin yola çıkıp Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya doğru ilk ayrılık acısını hissederek ilerlemektedir. Anadolu'nun yeşillikten mahrum sarı manzarası ve arkada yüksek Toros Dağları vardır. Her tarafta yükseklik ve ıssızlık ona yalnızlığını hatırlatmaktadır. İnişli-çıkışlı kıvrılan yollarda ilerlerken bir ara inceden yağmur yağar ve ovaya varır. Yollar da ıssızdır, arada bir bir yaylı ve bir iki yaya geçmektedir. Bir ara tekerleklerin sesi ve yorgunluktan uyur uyanır, bu arada Niğde'ye yaklaşır, şehrin sesi ve deve kervanı bir hareketliliği gösterir. Akşamın alaca karanlığında beldenin viran bir hanı da görünmüştür. Hana girilir, isli gaz lambasının ışığında gurbete çıkmış ve hüznü yaşayan yolcu Anadolu insanların burada toplandığını görür. Yatağının kenar duvarlarına bakınca hat ve yazılar, maniler, şiirler yazılmış olduğunu fark eder. Bunlar içinde Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın altında 8 Mart 37 tarihi bulunan dörtlüğünü görür. Bu yolda yalnız olmadığına inanır (ve uyur).

Faruk Nafiz, yolculuğu esnasında yaylı at arabasından çevresini gözlemleyerek gördüklerini realist bir biçimde betimlemektedir. Bu bölümde İstanbul'dan Ankara'ya daha önce gelmiş bulunan Faruk Nafiz, buradan, yani Ankara'dan Kayseri'ye doğru yola çıkar, yol güzergâhında ilk gün gördükleri ve Han Duvarı'na yazılmış Maraşlı Şeyhoğlu'na ait koşmanın ilk kıtasını dile getirir. Aslında bu kıta da Faruk Nafiz'e aittir. Ancak bu kıtanın altında 8 Mart 37 tarihi vardır ki 1921'e tekabül eder, yani Faruk Nafiz'in yolculuğundan en azından bir (1) yıl, şiirin yayınlanışından üç (3) yıl öncesine aittir. Maraşlı Şeyhoğlu'nun da aynı güzergâhı izlediği anlaşılmaktadır...

Bu yolculuk esnasında Anadolu insanlarını konakladığı Hanlar'da bütün vasıfları ve sorunları ile birlikte müşahede eder... Şair, daha sonra 1928 yılında zamanın Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin başkanlığındaki Şark Vilayetleri Tedkik Heyeti ile birlikte Sivas, Erzincan, Gümüşhane, Trabzon ve Erzurum illerini, dönüşünde Kastamonu'yu görme imkânını elde etmiştir. Bütün bu seyahatler esnasında yaşananlar ve gözlemlenen durumlar, onun savunduğu ve/veya savunacağı edebiyat anlayışının nüvelerini oluşturmaktadır...

Ancak Cevdet Kudret'in sözünü ettiği Fevzi Lütfi'nin 'Anadolu Hanları' adlı yazısından aşağıya alıntılanan kısım ile şiirin bu bölümünde yer alan bazı mısralar (bilhassa, 5-9. mısralar) arasındaki benzerlikler dikkat çekicidir:

*"Anadolu'da hiçbir kasaba, hiçbir köy yoktur ki havasında hasretin sarılığı görünmesin. Anadolu baştan başa garipler ve hasretler diyarındır. (...) Dar yollarında, nemli toprak kokan köylerinde (...) daima bir akşam hüznü, bir hasret sarılığı vardır. (...) Herhangi tarafından Anadolu'nun içine doğru girilince derhal bu ağır ve sarı havanın tesiri görülür."*¹⁷

Yine, Fevzi Lütfi'nin 'Anadolu Hanları' adlı yazısından aşağıya alıntılanan kısım ile şiirin bu bölümünde yer alan bazı mısralar (özellikle, 7-8 ve 43-48. mısralar) arasındaki benzerlik dikkat çekicidir:

*"... Bu sade üslûplu, metin ve esmer renkli binalar her memleketin dâüsilâsının bir yerde toplanıp fişkırdığı ve Anadolu delikanlısının Anadolu öksüzünün ilk acı gözyaşlarının aktığı yerlerdir. Gurbete çıkanlar en büyük kalp acısını bu büyük ve eski binanın eşliğinde, geniş kapısının altında tadar."*¹⁸

¹⁷ Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu), "Anadolu Hanları", *Dergâh*, C. II, Nr. 13, 20 Teşrin-i Sâni 1337 / 1921, s. 46.

¹⁸ Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu), "Anadolu Hanları", *Dergâh*, s. 46.

Bu parçalarda, *Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı dizesi ile Her memleketin dâüsilâsının bir yerde toplanıp...* cümlesi arasındaki sözlerle benzerlik özellikle dikkate değer. Ayrıca, *ilk acı, ilk ayrılık, yüreğimin yaktığı ateş* sözleriyle *Anadolu delikanlısının ilk acı gözyaşları, gurbete çıkanların en büyük kalp acısı* sözleri arasındaki yakınlığı da bu açıdan ele almak gerekir¹⁹.

Yine ‘Anadolu Hanları’ adlı yazıdaki şu kısım ile şiirin bu bölümde yer alan 49-65. mısraları arasındaki benzerlik ilginçtir:

“...İsli bir çıra ile yarı aydınlanan ve pis kokan bir odanın alçak tavanı altında gurbet acısının ve elemli gecelerin en koyusuna rast gelinir. Odanın bütün duvarları yılların ağır hüznlerini üstünde biriktirmiştir. Dumanlarla esmerleşmiş o duvar bütün karışık hislerin söylendiği, kazıldığı ve kâh ile yazıldığı yerlerdir. Oradan binbir acılı geçmiş, memleketinden ayrı düşmüş ve sevgililerinden ayrı kalmıştır. Acılarını oraya döker. Hasretinden, gurbetin ağır ve tahammülsüz olduğunu kendinden sonraki yolcular bilsin diye oraya işaret eder. (...) Bunlar bazan bir beyit, bazan koca koca satırlar ve bazan uzun türkülerdir. (...) İnsan bu sefil ve rahatsız odalarda evvelâ hiç uyuyamayacak gibi olur. Biraz düşünür. Duvardaki satırları tekrar okur...”²⁰

Bu bölümde yer alan Maraşlı Şeyhoğlu’na ait olan Koşma’nın birinci kıtasının altında 8 Mart 37 tarihi vardır. İlk planda konumlandırılması zor olan bu tarih ile Fevzi Lütfi’nin ‘Anadolu Hanları’ adlı yazının yıl olarak tarihler örtüşür.

Refik Halit Karay’ın ‘Anadolu’yu Gördüm’ adlı yazısında yer alan aşağıdaki pasaj ile bu bölümün 5-8 ve 27-28. mısralarında uzaktan uzağa benzerlik sezilmektedir:

“Anadolu’yu, kalbimde ayrıldığı yerin sevgisi, gözümde yarının endişesi, böyle çoraklığı, garipliği, kimsesizliği yüreğimi yakan yollarda günlerce dolaştım.”²¹

Yine Refik Halit Karay’ın ‘Anadolu’da Bahar’ adlı yazısında yer alan aşağıdaki pasaj ile bu bölümün 22-39. mısraları arasında yer yer benzerlikler görülmektedir:

“Bazan da, hiç bahar yüzü görmemiş araziye yolumuz düşer: Tuzlu, kurak, kavruk bir saha ki dört gün sürüyor; ne bir tutam yeşillik, ne bir tek filiz... Başıboş aç develerin bu genişliklerde ağır ağır, vahşi ve meyus dolaştığını görürsünüz.”²²

Yukarıda da değinildiği üzere, Refik Halit’in ‘Anadolu’yu Gördüm’ adlı yazısında yer alan aşağıdaki pasajlar ile bu bölümün 49-65. mısraları arasında benzerlikler gözardı edilemez:

“...Hanlarda duvarlarda duvarlara yazılı tarihleri, hâtıraları, destanları haşhaş yağdı dolu kandillerin isleri içinde okudum; her defasında bu sade, yanık kitabelerden ufak ufak, kıvılcımlar gibi düşerken sönen hüznün damlalarının yüreğime döküldüğünü duydum.

(...) Geniş ocaklar karşısında canlanmış dertleriyle baş başa, hazin akşamlar yaşadım....”²³

Şiirin genelinde olduğu gibi bu bölümde de Faruk Nafiz sade bir dil kullanmış, az da olsa “aygın baygın”, “bahtın açıktır”, “uzun etme” ve “araya gitti” ... vb. gibi halk söyleyişlerine yer vermiştir.

¹⁹ Cevdet Kudret, “Faruk Nafiz’in Şiiri ve Han Duvarları’nın Kaynakları Üzerine Notlar”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, s. 400.

²⁰ Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu), “Anadolu Hanları”, *Dergâh*, s. 46.

²¹ Refik Hâlid, “Anadolu’yu Gördüm”, *Yeni Mecmua*, C. II, Nr. 34, 7 Mart 1918; *Guguklu Saat*, Sabah Matbaası, İstanbul, 1338 / 1922, ss. ?-?; A.mlf., *Guguklu Saat*, 2.bs., Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul 1940 (1925), ss. 125-128; A.mlf., *Guguklu Saat*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010, 192 s.

²² Refik Hâlid, “Anadolu’da Bahar”, *Peyâm-ı Sabâh*, Nr. 11263, 29 Mart 1921; A.mlf., *Ay Peşinde*, Sabah Matbaası, İstanbul, 1338 / 1922; A.mlf., *Ay Peşinde*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010, 20 6 s.

²³ Refik Hâlid, “Anadolu’yu Gördüm”, *Yeni Mecmua*, C. II, Nr. 34, 7 Mart 1918; *Guguklu Saat*, s. ?; A.mlf., *Guguklu Saat*, 2.bs., ss. 125-128; A.mlf., *Guguklu Saat*, s. ?

Faruk Nafiz, kullandığı sade dil ve üslûba rağmen, bazı edebî sanatlarla da yer vermiştir. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

*Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.*

dizelerinde, “k”, “ş” ve “d” ünsüzlerinin birer *Aliterasyon* örneği olarak bu bölümün başlarında yer aldığı görülmektedir. Yine,

İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!

mısramda ise, “ilk acı (ve) ilk ayrılık”, “ilk sevgi”ye benzetilerek bir *teşbih* sanatı yapılmıştır.

Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,

mısramda ‘havanın ılık’ oluşunun nedeni bilindiği halde ona daha güzel bir neden olan ‘yüreğinin yaktığı ateş’i göstermesi ile bir *Hüsn-i Ta’lil* sanatı yapılmıştır.

Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...

mısramda geçen “dönerken inleyen tekerlekler” ifadesinde bir *Teşhîs* ve beraberinde bir *Kapalı İstiare* sanatları yapılmıştır.

(.....) **DEVAMI VAR**

B-NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN ÇİLE ŞİİRİNİN TAHLİLİ

(.....) **yayınlanmış metin temin edilecek.**

C-CAHİT SITKI TARANCI’NIN OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİNİN TAHLİLİ

(.....) **öğrenci hazırlanacak**

D-AHMET HAMDİ TANPINAR’IN BURSA’DA ZAMAN ŞİİRİNİN TAHLİLİ

(.....) **öğrenci hazırlanacak**

E-ARİF NİHAT ASYA’NIN FETİH MARŞI ŞİİRİNİN TAHLİLİ

(.....) **öğrenci hazırlanacak**

F-AHMET MUHİP DIRANAS’IN FAHRİYE ABLA ŞİİRİNİN TAHLİLİ

(.....) **öğrenci hazırlanacak**

G-BU ŞAİRLERİN ŞİİR ANLAYIŞLARI VE ESERLERİ

(.....) öğrenci hazırlanacak

HAFTAYA GÖRÜŞMEK ÜZERE

..... & .....

Doç.Dr.Adem ÇALIŞKAN